

1/ Zbiór Dokumentów Pergaminowych, sygn. 5611

Pokój oliwski kończący II wojnę północną (tzw. „potop szwedzki”) zawarty został 3 maja 1660 r. w Oliwie koło Gdańska pomiędzy Szwecją a królem Janem Kazimierzem Wazą, cesarzem Leopoldem i elektorem brandenburskim Fryderykiem Wilhelmem. Do jego postanowień należało m.in. zrzeczenie się przez króla polskiego pretensji do tronu szwedzkiego (Jan Kazimierz zachował jedynie dożywotnio tytuł króla Szwedów, Gotów i Wandalów) oraz uznanie przez państwo polsko-litewskie suwerenności Prus Książęcych. Ponadto znalazł się tam punkt zobowiązujący Szwedów do zwrotu zrabowanych archiwaliów i bibliotek, co uczynili w znikomym stopniu.

Przechowywany w Archiwum Głównym Akt Dawnych dokument pokoju oliwskiego ma postać księgi o wymiarach 30 na 38 centymetrów, która oprawiona jest w czarny aksamit. Tekst traktatu spisany został w języku łacińskim na 18 pergaminowych kartach, zapisanych dwustronnie. U góry pierwszej strony widnieje bezpośredni zwrot do Boga, czyli inwokacja, która zajmuje 2 linijki tekstu wyraźnie większego w stosunku do pozostałych. Poniżej inwokacji podano powody zawarcia traktatu oraz wymieniono komisarzy biorących udział w rokowaniach pokojowych. Ich nazwiska napisane zostały większym pismem, wyróżniającym się w tekście. Postanowienia traktatu podzielone zostały na 37 artykułów. Każdy z nich jest poprzedzony liczbą rzymską. Dokument posiada podwójną datację: według kalendarza juliańskiego 23 kwietnia i według kalendarza gregoriańskiego 3 maja. Tuż pod datacją widnieją podpisy komisarzy. Po lewej stronie podpisał się poseł francuski, Antoine de Lumbres, który poniżej odcisnął również w czarnym laku swoją pieczęć sygnetową. Po prawej stronie kolejno po sobie podpisali się: Magnus Gabriel de la Gardie, szwedzki polityk, Benedykt Oxenstierna, Krzysztof Karol Schlippenbach i Andrzej Gyldenklow. Ich pieczęcie odcisnięte w czarnym wosku i umieszczone w czarnych, okrągłych puszkach z kości słoniowej przytwierdzono do dokumentu na srebrnym plecionym sznurze. Określa się je jako pieczęcie wiszące. Na dalszych czterech kartach spisano dwa dokumenty królów szwedzkich. Pierwszy wystawiony 17 października 1659 r. przez Karola X Gustawa, w którym wyraża chęć zawarcia pokoju i wyznacza do tego swoich komisarzy. Drugi dokument wystawiony został przez jego następcę, Karola XI. Na jego mocy król szwedzki zobowiązuje się dotrzymać warunków

pokoju. Na ostatniej stronie sporządzona została przez Samuela Kazimierza Kuszewicza, sekretarza królewskiego adnotacja kancelaryjna. Informuje ona, że tekst traktatu oliwskiego został wpisany do ksiąg kancelarii koronnej – najważniejszego urzędu centralnego dawnego państwa polsko-litewskiego. W Gdańsku dzień 3 maja 1660 roku uznano za święto państwowe, a tamtejsza mennica wybiła z tej okazji pamiątkowy medal.